

VIINIKANKADUN ASEMAKAAVA 8786

Kasvillisuus-, luontotyyppi- ja hyönteisselvitys

DONNA ID 5 582 244

Päiväys	22.9.2021
Tekijät	FM Jaakko Kullberg
Laadunvarmistus	FM Lauri Erävuori
Projektinumero	YKK66473

Sisällys

1	JOHDANTO.....	2
2	TUTKIMUSALUE JA KÄYTETYT MENETELMÄT.....	2
3	TULOKSET	3
	3.1 Kasvillisuus.....	3
	3.2 Vieraslajit.....	5
	3.3 Perhoset	5
4	Johtopäätökset	6

1 JOHDANTO

Selvityksessä tutkittiin asemakaavan nro 8786 kuuluvan Viinikankadun poliisin ja pelastuslaitoksen toimitilojen nykykäytössä olevien alueiden keskeiset luonnonolot luontotyyppien tai biotooppien osalta. Selvityksessä otettiin huomioon luonnonsuojeluasetus, ”Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 - Luontotyyppien punainen kirja” sekä viimeisin lajiston uhanalaisuustarkastelu 2019 ja muut mahdollisesti merkittävät lajit. Myös mahdolliset metsälakikohteet, vesilakikohteet ja luonnonsuojelulain luontotyypit huomioitiin. Osana työtä selvitettiin myös uhanalaisten lajien esiintymisen kannalta haitallisten vieraslajien esiintymien selvitysalueella, mikä ei kuulunut alkuperäiseen tarjouspyyntöön.

Hyönteisten osalta tärkeintä oli selvittää luonnonsuojeluasetuksen erityisesti suojeltavista lajeista ainakin erittäin uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien ahdeyökkösen (*Athetis gluteosa*) ja mäkihiilikoin (*Acompsis fuscella*) esiintyminen, minkä takia alueella ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla kohteilla liikuttiin myös öisin. Selvityksessä huomioitiin erityisesti eri uhanalaisten perhoslajien ravintokasvit, kuten esim. kaunokit ja kohokkikasvit.

2 TUTKIMUSALUE JA KÄYTETYT MENETELMÄT

Varsinainen selvitysalue sekä ahdeyökkösen esiintymiskuvan laajentamiseksi vertailun takia tutkittu erillinen rata-alue on esitetty kuvassa 1. Tutkimusalue oli aidattu varikkokohde, jonka alueella liikkuminen ei normaalin työajan jälkeen ole mahdollista. Ensimmäisellä käynnillä kävi ilmeiseksi, että koko selvitysalue on rakennettua ympäristöä eikä kohteelta ole tunnistettavissa luontotyypejä. Varikkoalueen kasvillisuutta ja hyönteislajistoa selvitettiin 30.6., 1.7., 12.7. ja 14.7. sään ollessa aurinkoinen ja erinomaisen lämmin aina yöhön saakka. Hyönteisiä kerättiin alueelta tutkimalla puiden ja pensaiden lehtiä toukkajälkien perusteella sekä kasvillisuutta haavien. Se hyönteisaineisto, jota ei maasto-olosuhteissa saatu lajilleen määritettyä, tarkistettiin myöhemmin mikroskoopilla.

Mäkihiilikoin potentiaaliset lajille sopivat avoimemmat metsäapilakohteet tarkistettiin toukkia etsien ja aikuisia yksilöitä haavien 1.7. ja 12.7. Varikkoalueen metsäapilaesiintymät eivät tosin olleet kovin lupaavia lajin esiintymisen kannalta. Neilikayökkösen ravintokasveja ei selvitysalueella havaittu, joten laji ei alueella voi elää.

Ahdeyökköstä etsittiin erittäin hyvän ja lämpimän sään vallitessa öisin 30.6., 12.7. ja 14.7. keskityen lajille parhaiten soveltuvaan selvitysalueen pohjoispuolella sijaitsevaan ympäristöön, jossa kulkee vanha avoimena säilynyt rautatielinja. Kohde sopi lajin elinympäristöksi paremmin, kuin elinympäristönä pirstaloituneet ja suurelta osin umpeenkasvaneet varikkoalueen ruderaatit. Lisäksi

alueen ja sen länsipuolella kulkevan valtatie länsipuolella olevan rautatiealueen silmämääräisesti erittäin hyvin ahdeyökköselle soveltuvat ruderaattikasvillisuutta kasvavat rata-alueet kuljettiin yöllä läpi, koska havainnot lajista edustavalta lähikohteelta lisäisivät todennäköisyyttä, että se voisi esiintyä silloin myös suuremmalla todennäköisyydellä soveltuvuudeltaan heikommalla selvitysalueella.

Kuva 1. Varsinainen selvitysalue ympäröivine nurmialueineen on kartalla merkitty punaisella ja ahdeyökkösen länsipuolella sijaitseva vertailualue ratapihalla vihreällä.

3 TULOKSET

3.1 Kasvillisuus

Pääosin varikkona toimivan selvitysalueen ja pohjoispuolen ratavarren kasvillisuus on istutettua tai kasvanut ihmistoiminnan seurauksena syntyneille alueille. Yli puolet alueesta on rakennuksia, asfaltti- tai sorakenttää, ja niitä ympäröivät suurelta osin teihin rajoittuvat nurmikaistaleet ja puustutukset. Alueella ei ole luontaisia elinympäristöjä. Suurin osa kohteen viherkohteista on joko pääosin umpeenkasvanutta lehtipuuvältaista ruderaattikasvillisuutta tai pusikkoa muodostavaa raitaa, kiiltolehtipajua, rauduskoivua, harmaaleppää sekä istutettuja puita ja pensaita. Alueella esiintyi kuitenkin paikoin vielä avoimempia ruderaattikasvillisuuden laikkuja ja reuna-alueita (Kuva 2 ja Kuva 3), joissa kasvaa muun muassa päivänkakkara, saunakukka, pietaryrtti, pelto-ohdake, keltanot, pukinjuuri, kumina, koiranputki, siankärsämö, maitohorsma, keltakannusruoho, harmio, metsäapila,

Kuva 2. Vanhan rautatien ketomaista sorapenkkaa.

Kuva 3. Ruderaattikasvillisuutta alueen luoteisreunassa.

puna-apila, alsikeapila, valkoapila, ahosuolaheinä, tahmavillakko, voikukka, syysmaitiainen, pujo, peltohanhikki ja siankärsämö sekä heinistä muun muassa koiranheinä, punanata, lampaannata, hietakastikka ja nummirölli.

3.2 Vieraslajit

Haitallisia vieraslajeja (**) vieraslajeja (*) tai muita ulkomaisia potentiaalisia ongelmalajeja (!) havaittiin alueella runsaasti, mutta yleensä pieninä kasvustoina siellä täällä ja hyvinkin pienillä kohteilla, kuten asfaltin halkeamissa ja rakennusten vierustoilla. Havaittuja lajeja olivat paikoin runsaana esiintynyt komealupiini**, isotuomipihlaja*, jättipoppeli, kurturuusu**, lännenselja-angervo!, tuoksuvatukka!, tataarivaahtera, aitaorapihlaja ja ruohokasveista jokseenkin harmiton kanadankoiransilmä sekä paimenmatara*. Vieraslajien esiintymien tarkka selvittäminen olisi vaatinut erillisen selvityksen.

Lupiinin lisäksi erityisen huolestuttavia lajeja ovat nykyisin lintujen mukana tehokkaasti leviävät amerikkalaiset isotuomipihlaja ja muutoin siemenistä tehokkaasti leviävä lännenselja-angervo, jotka tälläkin kohteella olivat levinneet monin paikoin alkuperäisiltä istutuspaikoiltaan. Näitä lajeja tulisi jatkossa välttää istutuksissa, koska ne jo tällä hetkellä valtaavat elinympäristöä luontaisilta puilta ja pensailtamme. Ainakin isotuomipihlajaa on ehdotettu haitalliseksi vieraslajiksi, mutta kaupapuutarhat ovat voimakkaasti vastustaneet tätä. Ilmeisesti jättipoppeli on levinnyt monin paikoin siemenistä alueelle, mutta en pidä lajia uhkana kotimaiselle lajistolle. Monet mustapoppelilla ja haavalla elävät eurooppalaiset lajit elävät myös jättipoppelilla, kuten paikalla havaitut ruostekääpiökoi (*Stigmella trimaculella*) ja poppelimiinakoi (*Phyllonorycter populifoliellus*).

3.3 Perhoset

Selvitysalueelta ei havaittu uhanalaisia tai muuten suojelun kannalta merkittäviä perhoslajeja tai hyönteisiä. Alueella havaittiin neljä pientä metsäapilakasvustoa (Kuva 4), joista mäkihiihikoita ei kuitenkaan etsinnöistä havaittu. Neilikkayökkösen ravintokasveja ei selvitysalueella havaittu, joten laji ei alueella voi elää. Lajisto vaikutti muutenkin köyhältä ja perhosia oli vähän, varsinkin viereiseen ratapihaan verrattuna.

Amerikkalaista alkuperää olevilta jättipoppeleilta havaitut ruostekääpiökoi ja poppelimiinakoi ovat hyvä esimerkki eurooppalaisen lajiston sopeutumisesta vieraslajistoon, vaikka eivät uhanalaisia lajeja olekaan. Merkittävin lajihavainto tehtiin entisestä uhanalaisesta lajista neidonkielivarsikoista (*Tinagma ocherostomellum*), joka on Etelä-Hämeen luonnontieteellisellä maakunnalle uusi laji. Niimensä mukaan laji elää neidonkielen varsien sisällä, missä toukka myös talvehtii. Lajia havaittiin yksi yksilö ratapihan neidonkielikasvustoissa. Lajin uhanalaisuusstatus on muuttunut neidonkielen

yleistyessä tienvarsilla ja istutuksissa, ja laji on nykyään luokiteltu elinvoimaiseksi. Lajista ei kuitenkaan ole ollut juuri aiempia sisämaalöytöjä kaukana rannikosta.

Kuva 4. Metsäapilan merkittävät esiintymät on merkitty punaisella.

4 Johtopäätökset

Selvitysalue on suurimmaksi osaksi kasvitonta vanhaa asfaltti- ja sorakenttää sekä rakennuksia. Yhtenäistä kasvillisuutta on pääosin vain aluetta ympäröivillä, ainakin osittain hoidetuilla nurmialueilla, joilla on eri ikäisiä puu- ja pensasistutuksia sekä monin paikoin erilaisten vieraslajien esiintymiä ja istutuksia. Alueella on pieniä pientareille tai koneiden ja muiden tarvikkeiden varastoalueille syntyneitä ketomaisia ruderaatteja, joiden kasvillisuus ja lajisto on kuitenkin tavanomaista.

Uhanalaisen lajiston kannalta eräät metsäapilakohteet voisivat soveltua mäkihiilikoille, mutta lajia ei etsinnöistä huolimatta havaittu. Ahdeyökköstä ei esiintynyt edes ratalinjojen edustavilla ruderaatti- ja ketokohteilla, vaikka olosuhteet olivat havaintohetkellä hyvin edulliset, joten on epätodennäköistä myös tässä mielessä, että lajilla olisi alueella kantaa eikä lajia havaittu myöskään selvitysalueelta. Selvitysalueen ulkopuolella olleen ratapihan (Kuva 5) kasvillisuus ja hyönteislajisto ovat edustavia ja selvittämisen arvoisia, jos alueelle joskus suunnitellaan toimintaa tai rakentamista. Kohteella on myös vieraslajeista komealupiinia paikoin runsaasti.

Kuva 5. Yön hämärissä otettu kuva ratapihalta, missä näkyy alueelle levittäytyneitä ruderattikasvoillisuuden saarekkeitä.

Jatkossa haitallisten vieraslajien kurtturuusun ja komealupiinin lisäksi kannattaa kiinnittää erityisesti pohjoisamerikkalaisten isotuomipihlajan ja lännenheisiangervon leviämiseen, jotka etelämpänä ovat voimakkaasti leviämässä luonnonbiotoopeille. On hyvä huomioida, että Vieraslajitoimikunnan toimintaan osallistuu vahvasti kaupallisia toimijoita, joten kaupunkien kannattaa itse reagoida paikallisella tasolla aggressiivisesti leviäviin ulkomaista alkuperää oleviin kasvilajeihin.

Espoossa 22.9.2021,

Jaakko Kullberg, biologi, FM

Lauri Erävuori, biologi, FM, laadunvarmistus